

תקציר

פרשנות המקרא בדבי ר' ישמעאל: בין הלכה לאגדה

מאת

אסף וישי רוזן-צבי

במאמר זה, ובמיזם הרחב שהמאמר הוא חלק ממנו, המחברים מבקשים להבין מהו היחס בין דרכי המדרש של התנאים בהלכה ובאגדה. מבט על תולדות המחקר מראה ששאלה זו כמעט לא נשאלה. במחקר הישן נדונו הלכה ואגדה יחד בלא הבחנה, ואילו במחקרים חדשים נדון כל אחד מהתחומים בנפרד; בין כך ובין כך קשה למצוא מחקרים השוואתיים בין שני התחומים. התוצאה היא ששאלות יסוד באשר להרמנויטיקה המדרשית נותרו ללא מענה: האם להלכה ולאגדה דרכי פרשנות נבדלות במדרשי התנאים? האם הדרשן יצא מהנחות שונות והפעיל כלים פרשניים שונים, או שמא אלו אותם כלים עצמם, שהותאמו להקשרים השונים? במאמר זה המחברים מציעים השוואות מפורטות של הטכניקות המדרשיות והנחות שביסודן באשר לשני מונחים המשמשים הן בהלכה והן באגדה: 'והלא כבר נאמר' ו'מגיד'. כל אחד ממונחים אלו מייצג תחום מרכזי בהרמנויטיקה המדרשית – האחד נוגע לאופן הצגת סתירות וייתורים בין פסוקים, והשני עניינו המעמד האוטונומי של העיסוק בטקסט המקראי במדרש. על כן הדיון במינוח מסייע לבחון מחדש את היחס בין הפרקטיקות הפרשניות להנחות ההרמנויטיות בהלכה ובאגדה.

ד"ר אסף רוזן-צבי, החוג לתלמוד והלכה, האוניברסיטה העברית בירושלים, הר הצופים, ירושלים 9190501, ומכון שלום הרטמן, רחוב גדליהו אלון, ירושלים 9311310
assaf.rosen-zvi@mail.huji.ac.il

פרופ' ישי רוזן-צבי, החוג לפילוסופיה יהודית ותלמוד, אוניברסיטת תל אביב, ת.ד. 39040, רמת אביב, תל אביב 6997801, ומכון שלום הרטמן, רחוב גדליהו אלון, ירושלים 9311310
rosenzvi@post.tau.ac.il